

PO IZKLJUČITVI LISTE „TRST TRŽAČANOM“

Edinstven primer v zgodovini evropske demokracije**Na glavo postavljen zakon — Kaj takega se ni še zgodilo v Italiji**

Da je volilna komisija našega področja prepovedala listi »Trst Tržačanom!« udeležiti se volitev, je silno razburkala in razdražila ljudske množice.

Od vseh strani čujemo očitke, zakaj se niso predlagatelji liste ravnali natančno po črki zakona, ko so morali vedeti, da bodo nasprotniki »iskali dlako v jajcu«, da lahko listo odklonijo.

Najprej je treba ugotoviti, da Slovencev pri tem ne zadene nobena krivda! Oni so prijaviteli svoje 3 kandidate, zbrali zanje potrebne podpise, v ostalem pa prepustili izvedbo vseh tehničnih podrobnosti svojim izkušenim zaveznikom.

Biti pa hočemo pravični in stvar nepristransko obrazložiti, tako da bodo tržaški Slovenci poučeni, koga zadene pravzaprav glavna odgovornost za nesrečo, ki nas je zadela.

V ČEM OBSTOJI POGREŠEK?

Samo v tem, da predlagatelji niso postavili na seznam, kjer so po vrsti naštetih kandidatje, tudi pripombe, kdaj in kje se je kdo rodil.

In res sta kraj in čas rojstva silno važna. Koliko ljudi na svetu ima isto ime in priimek! Kako naj oblastvo zanesljivo ugotovi, kakšne osebe so predlagatelji pravzaprav mislili?

In vendar je komisija prizadela tržaškemu prebivalstvu težko, vnebovpijočo krivico, ki ni niti najmanj v čast italijanski demokraciji. Zakaj? Zaradi tega, ker so podatki o rojstvu manjkali samo na seznamu, kjer so zaporedoma naštetih kandidatje, medtem ko je na dveh drugih mestih iste vloge natančno povedano, kje in kdaj se je vsak posamezni kandidat rodil:

1. Vsak kandidat je priložil vlogi uradno potrdilo, da ima v tržaški občini volilno pravico, v katerem je bilo črno na belem zapisano, kdaj in kje se je rodil.

2. Ravno tako je priložil spisu po notarju potrjeno izjavo, da sprejema kandidaturu, v kateri so bili zopet navedeni vsi njegovi osebni podatki.

Predlagatelji so v svoji vlogi uvodoma napisali povrh še tole: komisiji pošljamo seznam kandidatov liste »Trst Tržačanom!«, kateremu prilagamo listine z njih osebnimi podatki.

Če so torej tenkovestni in globokoumni člani komisije imeli najrabblijši dvom, ali so prijavitelji kandidatje zares one osebe, za katere se izdajajo, bi si bili lahko na zelo enostaven način pomagali: zadostovalo je, da prelistajo spis, ki je ležal pred njimi, pa bi bili pri priči na dveh mestih našli vse.

Zakaj tega niso storili? Ker so si zabičili v glavo, da morajo rojstni podatki biti zapisa-

ni na prav določeni in ne na kateri drugi strani ene in iste vloge. Človek zdrave pameti ne more reči drugega, kot da so gospodje hoteli s sekuro cepiti dlake na dvoje ter se norčevali iz namena in pravega smisla volilnega zakona.

KAKO JE RAVNALA TRŽAŠKA OBČINA

Istega mnenja mora biti tudi glavno tajništvo tržaške mestne občine, ki je imelo dolžnost, da pregleda kandidatsko listo ter se prepriča, ali je pravilno sestavljena. Tako določa in predpisuje posebna okrožnica osrednje vlade!

In res je tajništvo listo »Trst Tržačanom!« pregledalo in odobrilo ter dovolilo, da gre naprej na volilno komisijo. Kako bi bilo smelo to storiti, če bi bilo prepričano, da je spis napačno in protizakonito sestavljen? Saj bi bilo s tem vzelo nase krivdo, za katero bi moralo pred zakonom odgovarjati! Dolžnost tajništva je bila, da predlagatelje opozori na morebitne pogoške ter jim da priložilo, jih popraviti. Tega tajništvo ni naredilo. Ker si ne moremo misliti, da je vede in hote odobrilo protipostavno sestavljen

spis, moramo zaključiti, da se tudi njemu ni zdelo bistvenega pomena, ali so rojstni podatki kandidatov navedeni na tej ali oni strani iste vloge.

In tako sodi tudi vsak človek zdravega razuma, kajti namen volilnega zakona je mogel biti samo eden: da nastopijo na volitvah kandidatje, ki so za to upravičeni in o katerih se natančno ve, kdo in kaj so. Drugega smisla zakon ni mogel imeti. Vse ostalo so gole formalnosti.

Na popolnoma drugačno stališče kot ljudje naravne pameti so se pa postavili veleučeni člani volilne komisije. Kdo ve — so umovali — ali ste vi, gospodje kandidati, zares tisti, (kateri nastopate! Tu manjkata kraj in čas vašega rojstva!

Saj so vendar — se je glasil odgovor — vsi naši osebni podatki v spisu!

Je že res — je gonila komisija svojo — toda mi jih ne vidimo zabeleženih na predpisani strani!

Če je to tolik pogrešek, ga lahko na mah popravimo: takoj pripišemo še na ono stran naše rojstne podatke.

Prepozno, gospodje! — se je odrezal predsednik — Rok je potekel!

Pometajte pred lastnim pragom!

Če bi ne šlo za zelo resno stvar, bi človek mislil, da prisostvuje duhoviti burki. Ali ni več ko smešno, da člani komisije dvomijo, ali so kandidatje in že večkrat izvoljeni obč. svetovalci, dr. Stocca, dr. Giampiccoli in Tolloy, ki jih pozna vsak otrok v Trstu, zares oni možje, za katere so se prijaviteli?

Če pa hočejo gospodje iz komisije brezpogojno jahati na formalnostih, jim svetujemo, naj najprej pometajo pred lastnim pragom. Po zakonu bi komisija morala rešiti vlogo liste »Trst Tržačanom!« najkasneje v 24 urah po tem, ko ji je bila izročena. Dlakepci so predpisani rok zamudili za približno en dan! Komisija je bila nadalje dolžna dostaviti svoj sklep predlagateljem ne le v postavnem roku 24 ur, temveč povrh pismeno. Tega ni napravila. Svojo odločitev je sporočila ustno, kar je protizakonito. Ravno tako je ravnalo proti obstoječim predpisom tajništvo tržaške mestne občine.

Stroge oblikovne zakonske določbe, dragi gospodje, ne veljajo le za tržaške neodvisne, marveč tudi in v prvi vrsti za vas same. Ako ste zaradi enega samega smešnega in popravljivega »pogreška« proglasili listo najvažnejšega domačega opozicijskega gibanja v Trstu za neveljavno, potem je tudi vaša odločitev neveljavna in nezakonita. Pravica, gospod predsednik apelacijskega sodišča, je,

kakor veste, za vse enaka!

Vaše ravnanje je tembolj vnebovpijoče in krivično zato, ker ni bila v italijanski republiki do danes zaradi takega »pogreška« še nobena lista zavrnjena, marveč mirno pripuščena k volitvam. Kako je mogoče opravičiti to dvojno mero? Volilni zakon je isti v Italiji in v Trstu.

Da ga pri nas tolmačijo in izvajajo drugače kot v republikli, vzbujajo v tržaškem prebivalstvu po pravici najgloblje ogorčenje. Vzbujajo ga ne le pri pristaših liste »Trst Tržačanom!«, ampak tudi pri njihovih političnih nasprotnikih in sploh v vseh demokratično čutečih in pravično mislečih ljudeh.

Gospodje iz volilne komisije so s svojim postopkom ogromno škodovali ugledu demokracije Italije v naših krajih ter pognali množice čisto po nepotrebnem v obup. Kakor da že zelo zagrenjenim Tržačanom ne zadostuje, da vlada v mestu brezposelnost in da se morajo njih najboljši sinovi množično seliti v Avstralijo! Samo to je še manjkalo, da bo mera nezadovoljstva polna. Naloga generalnega komisarja Palamare in rimske vlade je zato, da velikansko moralno in politično škodo pravočasno popravi. To že zaradi tega, ker je dejanje, ki ga je zagrešila komisija, obenem edinstven primer v zgodovini zapadne demokracije!

NOVICE Z VSEGA SVETA

SILNO VAŽNO VPRAŠANJE

Zastopniki Amerike, Sovjetske Rusije, Anglije, Francije in Kanade so te dni zaključili 6 tednov trajajoče razgovore, ki so jih vodili v Londonu o splošnem razoroževanju. Kljub dolgim posvetovanjem se niso mogli zediniti. Značilno pa je, da so vsi udeleženci navzlic temu — zadovoljni.

Ameriški predstavnik Stassen je poudaril, da so bila posvetovanja zelo resna in da so se vsi državniki trudili, kako bi prišli do sporazuma. Namesto s politično agitacijo so se tudi Rusi prvič ukvarjali s stvarnim delom.

O Sovjetski zvezi je dejal, da si hoče ustvariti številčno omejeno, a sposobno »atomsko armado« ter občutno zmanjšati ostalo vojsko. To haje zaradi tega, ker nujno potrebuje delovne sile za industrializacijo prostrane Sibirije, ki jih lahko vzame samo svoji prekomerno razviti večmilijonski vojski. Iz tega sledi, da misli Moskva resno na splošno razoroževanje in da bo s časom navzlic vsem težavam vendar sklenjen sporazum.

To je za človeštvo silno važno vprašanje, zakaj atomsko in drugo oboroževanje žre narodom milijardne vsote, jih drži v stalni negotovosti in strahu ter silno ovira njihov socialni in gospodarski napredek.

Vsak pošten človek mora zato iz srca želeto, da bi se velesile končno zedinile. V Londonu so sklenili, da se razgovori v doglednem času obnove.

OTOK CIPER

Grška manjšina na otoku je te dni spet v ospredju mednarodne pozornosti. Angleški guverner Cipra Harding je odbil prošnjo za pomilostitev dvema mladima nacionalistoma — Karaolisu in Demetriou — ki bosta zato danes obešena. Ko je bilo to po radiu razglašeno, so trgovci na Cipru zaprli trgovine, delavci so stopili v stavko, otroci so zapustili šole in uradniki svoje urade. Angleški vojaški krožijo z nabitimi puškami po ulicah.

Iz strahu, da izbruhnejo v državi nemiri, drži grška vlada vse svoje orožnike v stalni pripravljenosti.

Karaolis je bil obsojen, ker je ubil nekega častnika, Demetriou pa, ker je nevarno ranil nekega angleškega trgovca. Doslej ni bila na Cipru izvršena še nobena smrtna kazen, toda Angleži so sedaj spremenili svojo politiko. Odkar se je začela na otoku strahovalna nacionalistična agitacija — pravijo — so špurniki ubili že 91 oseb, med njimi 27 Angležev, 12 domačih policistov in 35 Ciprčanov, ki so jih nacionalisti žigosali kot narodne izdajalce. Taka dejanja — poudarjajo Angleži — morajo biti ostro kaznovana, naše potrpežljivosti je konec.

Ko to pišemo, sta fanta že obešena, čeprav je manjšina poslala tudi Združenim narodom prošnjo, naj posredujejo, na kateri je zbrala nič manj ko en milijon in pol podpisov.

Na Grškem so kljub vsem prepovedovalnim meram policije izbruhnili nemiri. V Atenah so tri izredniki zgubili življenje, 124 je pa bilo ranjenih. Množice so naskočile poslopje angleškega veleposlaništva in mir je bil obnovljen šele v trenutku, ko so nastopile oklopne edinice redne vojske.

TITO NA FRANCOSKEM

Predsednik jugoslovanske republike je odpotoval v spremstvu zunanjega ministra Popoviča in svoje žene Jovanke na uraden obisk v Francijo. Kratko se je njegov posebni vlak ustavil tudi na Opčinah. Tu je Tito dvignil k sebi otroka in rekel: »Škoda, da Te ne morem vzeti s seboj!«

V Parizu so maršala sprejeli kot Gronchija s 101 strelom iz topa, kakor pritiče državnemu poglavarju. Predsednik francoske republike Coty ga je povrh odlikoval z redom častne legije in Vojaskim križem »v priznanje hrabrega odpora« proti tujemu osvajalcu »za časa vojne«.

Mnogo važnejši so pa politični razgovori, ki jih sedaj vodijo zastopniki Francije in Jugoslavije v Parizu.

O Titu piše francosko časopisje, da bo kot izvrsten poznavalec sovjetske politike lahko dal francoskim državnikom dobre nasvete, preden gredo na obisk v Moskvo. Sploh da je vredno slišati njegovo mnenje, kako naj se izgladijo nasprotja med vzhodom in zapadom. Tito naj bi, kakor beremo, pomagal celo reševati v severni Afriki spor med Francijo in Arabci, ker da je v dobrih odnosih s predsednikom Egipta polkovnikom Nasserjem.

Človek se čudi, ko to čita, kaj si vse v Franciji obetajo od male države. »Jugoslavija« — piše veliki italijanski dnevnik Il Giorno — »uživa v mednarodnem svetu ugled, ki ga pred vojno ni nikoli poznala kaka balkanska dežela.«

ATLANTSKA ZVEZA

Ta najvažnejša organizacija zapada, v kateri je vključenih 15 držav, je ob koncu preteklega tedna končala svoja posvetovanja v Parizu. Sklenili so raztegniti delovanje zveze s čisto vojaškega čedalje bolj tudi na gospodarsko, socialno in politično področje. V ta namen so ustanovili tričlanski odbor ministrov, v katerem je tudi italijanski zunanji minister Martino, kar dokazuje, da vpliv Italije v mednarodni politiki narašča. Naloga odbora je, da izdela načrt za ustanovitev posebne »urada za mednarodni razvoj gospodarstva« ter prepreči med zavezniki vse spore, ki bi lahko nastali zaradi njihove različne gospodarske politike.

Vse to je v prvi vrsti uspeh Gronchijevega obiska v Združenih državah.

VOLILNA BORBA

V Italiji je bilo preteklo nedeljo nad 16 tisoč shodov. Na zelo mnogih so si kandidati očitati drug drugemu razne »sumljive povezave«, samo da njihova stranka zmaga. Tako napadajo komunisti demokristjane, da so se v raznih krajih združili s — fašisti. Demokristjanski dnevnik Il Popolo je v odgovor objavil dolg seznam občin, v katerih so se komunisti sami povezali s fašisti in monarhisti. Vsak peteršilj je dober, le da se juha skuha.

GLADOVNA STAVKA

V verski protestantski ločini tako zvanih kvekerjev se je našla skupina ljudi, ki so poslali Eisenhowerju zanimivo pismo: če predsednik ne ustavi poizkuse z atomsko bombo, bodo podpisniki stopili v gladovno stavko. Vse dotlej, dokler se to ne zgodi, ne bodo nič jedli.

Bojijo se, da utegnejo umreti od lakote, preden bodo vlade popustile.

PROIZVODNJA NARAŠČA

Italija je zadnje čase zelo močno razvila avtomobilsko industrijo. Lani je izdelala 270.000 vozil. V letošnjem letu se bo proizvodnja še povišala. Največ avtov in motornih koles proda Italija evropskim deželam.

BEDA IZOBRAŽENCEV

Profesorji in učitelji spadajo med najslabše plačane poklice na svetu. To ne le v Evropi, ampak tudi v bogati Ameriki. Pred kratkim se je v New-Yorku zbralo četrto milijona teh izobraženih revežev, ki so v dolgih vrstah korakali po ulicah, da protestirajo, ker jim je vlada povišala plačo samo za borih 3000 lir na mesec. Nosili so velike napise, da so pomivanci krožnikov v hotelih bolj plačani kot profesorji.

Posebno slab je položaj šolnikov v Italiji, kjer zelo mnogi niso niti stalno nameščeni ter žive od leta do leta v strahu za vsakdanji kruh.

»STRANKA Z METLO«

V Novari nastopajo pri teh volitvah tudi kandidati »stranke z metlo«. Zahtevajo, naj država bolj upošteva obrtnike in zniža davke. Podoben program, kakor ga ima v Franciji stranka knjigarja Poujada. Na pomoč so poklicali velikega bojevnika proti davkom Poujada samega, ki pride v Italijo in bo govoril na shodu v Novari.

NESREČNI UČENJAK

Sloveči francoski fizik profesor Escalangon je imel prejšnji teden na pariškem vseučilišču Sorboni predavanje, med katerim je kazal poskuse z rentgenskimi žarkovi. V raztresenosti se je dotaknil žice, ki je imela električno napetost 40.000 voltov. Pred prepadenimi očmi poslušalcev se je v hipu zgrudil mrtev na tla.

POVSOD KUPČIJA

Tekme »Odnehaj ali podvoji«, ki jih gledamo na televiziji, imajo tudi svoje trgovsko ozadje. Odkar so se te igre začele, so tovarne prodale do danes 70.000 novih televizijskih priprav. Država je pa spravila v blagajno za eno milijardo več pristojbin kot prej.

BOŽIČ V MAJU

V sobotni oddaji radia Trst A so strmeči poslušalci slišali med slovenskimi novicami tudi sporočilo, da bodo pravoslavni kristjani praznovali svoj božič — 6. maja. Novica je zbudila mnogo smeha. Učeni mož na radiu bi moral vedeti, da obhajajo pravoslavni svoje praznike natančno 13 dni po katolikih.

LEPI DENARJI

Lansko leto so prebivalci New-Yorka plačali samo za cestnoprometne prestopke okoli 5 milijard lir kazni. S temi globami lahko mesto vzdržuje cele trume uradnikov.

NEAPELJSKA PETELINA

Napolitanci so zelo vročekrvni in se stepajo za malenkost. Tako sta se pred dnevi na trgu Nazionale v Neaplju stepala prijatelja Anton Pengue in Mihael Aprea, ljudje so pa gledali in se zabavali in smejali.

Vmes je morala poseči policija, toda ko je ločila petelina, je bil že Anton odgriznil Mihi levo uho.

ZEMLJA, SE MANJŠA

Ameriški zemljepisci so po najnovejših metodah izmerili zemeljsko kroglo od nje-nega središča do ekvatorja ali ravnika. Pri tem so dognali, da je svet manjši, kot smo se do danes učili v šolah. Pa ni velike razlike in nevarnosti. Premer je krajši samo za 804 metre.

»SVETOVNA URA«

Danski kralj je pred kratkim navil v svoji prestolnici Kopenhagenu »svetovno uro«, ki kaže poleg ur tudi gibanje zvezd, spremembe na luni, sončne zahode in druge astronomske posebnosti. Zamislil jo je urar Olsen. Tekla bo do sekunde natančno 26.000 let. V njej je vdelanih 455 raznih kolesc. Stala je malenkost — 700 milijonov lir.

SREČNO LJUDSTVO

Nedavna poroka Ranierija III., vladarja kneževine Monaco, z ameriško filmsko igralko Grace Kelly je vzbudila v svetu radovednost in zanimanje za to državo. Ljudje se sprašujejo, kje leži in kaj je pravzaprav ta Monaco.

Mesto in obenem kneževina Monaco stoji na skalnem polotoku ob sinji obali južne Francije blizu italijanske meje. Država meri le poldrugi kvadratni kilometer in šteje 20 tisoč 200 prebivalcev. Vse skupaj je manjše ko Gorica, ali kolika razlika!

Sredi bujnega sredozemskega rastlinja živi ljudstvo, ki ne plačuje niti davkov, niti služi vojake, niti ve, kaj je brezposelnost. Staro in novo mesto obiskuje vsako leto nad poldrugi milijon tujcev, ki puste tu težke denarje.

Zgodovina deželice sega 2000 let nazaj. Že stari rimski bogataši so si zidali na 100 metrov visokem skalnatem rtiču lepe vile. Noben sovražnik ni mogel splezati na višino. Šele v 12. stoletju je genoveški vojaški vođa Francesco Grimaldi z zvižajo zasedel utrjeno naselbino. Svoje najemnike je preoblekel v frančiškane in prebivalci so pohožni procesiji odprli mestna vrata.

Od takrat pa do današnjega kneza Ranierija III. sedi na tem malem, a bogatem prestolu dinastija Grimaldijev.

Dobro stoletje tega kneževine skoraj poznali nismo. L. 1863 je pa podjetni Francoz Francois Blanc sklenil pogodbo s princem Karlom III., da mu dovoli zgraditi veličastno igralnico, poleg nje pa najrazkošnejše hotele, divne gaje, ceste, železnico in opero. Bogati potniki so od vseh vetrov vrel v lepi Montecarlo iskat miru in sreče v igralnici, ki je postala vir vse gospodarske blaginje deželice. Največ dobička, do 15 milijard letno, je pa seve vlekel gospod Blanc.

Zelo koristno za Monaco je postalo, da ljudje ne plačujejo davkov. Kdor dokaže, da se je že njegov ded tu naselil, ni le prost davkov, temveč celo deležen dobičkov, ki jih nosijo državna podjetja. Ker v Monacu ni davkov, so prenesle semkaj svoj pravni sedež številne industrijske in finančne družbe, tako da je Monaco postal tudi pomembno gospodarsko središče.

Država je v carinski zvezi s Francijo. Ker je njena vojska sestavljena le iz 69 pisano oblečenih mož za parado pred knežjim dvorcem, jo Francija štiti tudi v vojni.

Če bi sedanji princ umrl brez moških potomcev, bi dežela prišla po pogodbi pod Francijo in konec bi bil vseh ugodnosti srečnih Monakovcev.

NOVICE

USMILJENO SRCE

V Genovi je Marija Raspò, mati 5 otrok, dobila sedaj šestega. V isti sobi je povila otroka tudi mlada, zapuščenca služkinja. Mariji sta se nesrečna mladenka in novorojenček v srečo smilila. Ko jo je v porodnišnici obiskal mož, ga je s solzami v očeh prosila, naj bi sprejel v družino še sedmega otroka.

Mož, ki je invalid in skromen paznik v tovarni, je njeni prošnji ugodil. Zares lep zgled človekoljubja, ki ga daje svetu revna delavska družina.

POSNEMANJA VREDEN ZGLED

Vsa Avstrija govori danes o dunajskem kavarnarju Schreindorferju, ker je na svojem poslopiju v znani Mariahilferstrasse nabil desko, kjer je napisano, da oddaja brez odpravnine trisobno stanovanje s kuhinjo in kabinetom samo mnogoštevilni družini. »Rodbina« — je izjavil — »mora imeti vsaj 5 članov. Stanovanje dobi najpotrebnejši. Posredovalci niso zaželeni.«

V času, ko se mnogi hišni lastniki otresajo družin s številnimi otroki in najemnike skušajo le odirati, je to zgled res socialnega ravnanja. »Nekdo mora začeti« — je rekel Schreindorfer — in je sam začel. Kdaj ga bo kdo posneval v Trstu ali Gorici?

OGROŽENE BENETKE

Benetke, krasno mesto sredi lagun, so že delj časa v nevarnosti. Morska voda razjeda ob plimi temelje divnih palač, tako da bi se utegnile s časom zrušiti. Da se prepreči nesreča, je vlada nakazala mestu 3 milijarde lir. Poglobili bodo kanale in podzidali temelje celih mestnih četrti.

POTROŠNJA PAPIRJA

Izračunali so, da vsak človek porabi povprečno 22 kilogramov papirja na leto. Le Amerikanci ga porabijo mnogo več, in sicer letno 192 kilogramov na glavo. Nič čudnega, če tehta njihov dnevnik New York Times ob nedeljah več ko eno kilo.

NAJVEČJA PALAČA V EVROPI

Italijansko zunanje ministrstvo se bo preselilo v nekdanjo palačo Littoria, ki jo je začel zidati Mussolini. Leta 1943 so zaradi vojne dela ustavili, a jih zdaj dokončujejo. Poslopje ima 600 soban, v njem je tudi velika tiskarna, radijska postaja in telefonska centrala in sploh vse, kar si človek more želeli.

Sijajna palača je največja v Evropi in je treba samo želeli, da bi v njej sedeli tudi sijajni ministri.

POMLAD POD KRNOM

GRAND HOTEL

V Veroni je bila nedavno zanimiva pravda. Urednik znanega tednika s podobami Grand Hotel je tožil list »Epoca«, češ da je trdil v nekem članku, da je za izobraženega človeka nečastno brati slikane ljubezenske dogodivščine, kakor jih prinaša Grand Hotel.

Toženec se je branil, da ima vsakdo pravico do svobodne kritike in sodišče mu je dalo prav. Tožba je bila odbita. — Mi mislimo, da je to premalo. Grand Hotel, ki izhaja na žalost v milijonski nakladi ter s svojimi slikami moralno kvari mladino, bi po našem sploh ne smel izhajati.

Z NAKUPOM DOBREGA BLAGA PRIHRANITE DENAR!

Prodaja na debelo in na drobno
vsakovrstno originalno ANGLEŠKO IN NACIONALNO BLAGO
ZA MOŠKE IN ŽENSKO PO
NAJNIZJIH CENAH.

Obiščite

Magazin angleškega blaga

SKLADIŠČE:

Trst - Ul. S. Nicolò 22
Telefon štev. 31-138

Magazzino Stoffe Inglesi

Obračajte se na nas osebno ali pismeno.
Prinesite ta cglas, imeli boste poseben popust.

Dopisi v Tržaškem

Govor zastopnika SKSZ na shodu v Nabrežini:

„Korist naroda - naše vrhovno načelo!“

Preteklo nedeljo je bilo v Nabrežini prvo volilno zborovanje Liste občinske enotnosti. Nastopili so 4 govorniki, ki so poslušalcem izčrpno obrazložili nastanek ter delovni program enotne liste.

Prvi je spregovoril g. Alojz Markovič, ki je v glavnem poudaril, da bo morala bodoča občinska uprava biti v najtesnejših stikih z ljudstvom, ker le tako je možno uspešno ter pravično zastopati in braniti koristi vseh prebivalcev. Nekaj klenih ter jedrnatih besed smo slišali tudi v italijansčini. Iznesel jih je g. Oliva v imenu dveh italijanskih kandidatov na enotni listi. G. Srečko Colja je v daljšem govoru razvil delovni program liste ter poudaril, da se kandidati bore za gospodarsko osamosvojitve in vsestranski napredek občine.

Zadnji je nastopil g. Drago Legiša, ki je pojasnil potek pogajanj za skupni nastop ter poudaril zgodovinski pomen izida bodočih volitev. Zaradi izredne važnosti priobčujemo njegov govor skoraj v celoti:

»Volitve, ki bodo 27. maja v devinsko-nabrežinski občini, se po svoji važnosti ne morejo primerjati z onimi v ostalih slovenskih podeželskih občinah na Tržaškem. Tam imajo volitve res upravni značaj, ker gre le za to, kateri Slovinci naj dobe za 4 leta upravo v roke. Položaj v devinsko-nabrežinski občini pa je bistveno drugačen, kajti karalu po vojni in predvsem zadnja štiri leta so nastale tu spremembe, ki so popolnoma izmaličile etnično sestavo naše občine. Pred približno 6 leti so v Stivanu zgradili ribiško naselje, ki naj bi bilo le prvi korak h kolonizaciji naše obale. Nedavno tega so pričeli graditi v Sosljanu novo veliko naselje, čeprav je tedaj proti temu ostro protestirala vsa naša in tudi inozemska javnost. V nova naselja bodo nanestili istrske begunce, kajti prejasno je, da imajo oblastva trden namen, da se ti ljudje polaste devinsko-nabrežinske občine, v njej zagospodarijo ter spremene domačine v brezpomembno manjšino na lastni zemlji, v lastni hiši.

Mi smo dobro vedeli, da bodo tudi le os, kakor vedno doslej, Italijani nastopili s skupno listo. Pred nami stoji torej blok, ki ga od socialnih demokratov preko demokratov do novih fašistov. Novi naseljenci so zadnja leta ojačili ta blok, tako da danes spričo naše strankarske razcepljenosti, zagrizenosti ter nerazumljive tme znajo tuji priseljenci zagospodariti v občini.

Potrebno se mi zdi, da se nekoliko pogledamo v statistične podatke naše občine. Namovo vpisanih volivcev je danes v naši občini okrog 900, od katerih je nad 600 priseljencev. Ni treba, da smo preroki, če napovemo, koga bodo ti priseljenci volili. Italijanska lista Torre je pri zadnjih volitvah nabrala 625 glasov. Koliko jih bo danes? Nekateri trdijo 900, drugi 1000 do 1300. Iz tega vsekakor jasno sledi, da nobena slovenska ali domača politična skupina ne more premagati te močne liste, če nastopi ločeno. Tu je iskati razloge, ki so nas prisilili, da smo v naši občini skušali sestaviti tako listo, ki raj bi zajela vse obstoječe politične stranke in skupine. V ta namen smo imeli mnogo sestankov, mnogo sej, ki pa na žalost niso rodile važelenega uspeha. Pogajanja so se v zadnjem trenutku razbila, ker se nismo na noben način mogli zediniti, koliko svetovalcev naj ima ena ali druga politična skupina.

Ze na eni prvih sej sem poudaril, da se mora vsaka skupina žrtvovati, če hočemo nekaj pozitivnega doseči. Slov. dem. zveza je od vsega začetka kazala neko prikrito nezadovoljstvo, neko nerazumljivo sumnjo do ostalih skupin, češ da jo ta ali oni hoče »ofrnaziti«. Z neverjetno odločenostjo in brez čuša za odgovornost je v sredo zvečer, to je 36 ur preden je potekel rok za vlaganje kandidatnih list, njihov tujakšnji predsednik župan Terčon odbil zadnji predlog, ki se je glasil: K. P. 6 kandidatov, SDZ 5, NSZ 3, SKSZ in SNS 2. Gospod Terčon je torej odbil predlog, ki po mojem mnenju vsekakor odgo-

varja dejanskemu stanju in razmerju tukajšnjih političnih sil, da ne rečem, da je bil celo preveč ugoden za somišljenike dr. J. Agneletta. Da es, ko gledamo na stvar nekoliko bolj hladno, bi mogli celo reči, da vodstvo SDZ v Trstu skupnega mesta ni nikdar hotelo, ni nikdar želelo, ni nikdar nanj resno mislilo.

V dokaz, da so naše današnje izjave opravičene je dovolj, da bežno prelistamo »Demokracijo«, ki je dvakrat ali trikrat, in sicer pred pogajanj v Nabrežini in med samimi pogajanj pisala, da Slov. dem. zveza se na volitvah ne bo vezala z nikomer. niti v Trstu, niti v katerikoli podeželski občini na Tržaškem. Ta ukaz dr. J. Agneletta je obveljal tudi v narodno ogroženi devinsko-nabrežinski občini četudi se je proti tej direktivi izrekla večina dobromislelih in treznih pristavev SDZ.

Toda danes ni čas, da si delamo medsebojne očitke, da obupujemo in tarpamo. Danes nam grozi resna nevarnost, da v naši občini zagospodarijo tuji tako da postanemo brezpomembna manjšina v lastni hiši, na lastni zemlji.

Kakor smo brali, bodo prihočni teden na tem lepem trgu govorili tudi znani »agronomiki« SDZ in bodo prav gotovo skušali vsi volilno propagando speljati na drug tir. Dejali bodo, da ne gre pri vsej zadevi za naš obstanek, ne gre zato, a j 27. maja preide uprava občine v domače roke, temveč bodo se enkrat zabrenkali na srušne komunizma in antikomunizma. Kdor te gospode ne pozna, bi lahko sodil, da so res iskreni, da se res lojalno borijo za lastno ideologijo in za določen politični družbeni sistem. Toda, dragi občani, mi te ljudi prav dobro poznamo. Za njihovimi lepimi in borbenimi besedami se skrivajo drugi namenji, drugi cilji. Naj vam navedem samo nekaj primerov. Pri zadnjih volitvah leta 1952 smo OP, SKSZ, SNS in SDZ bili na eni listi ter vodili enotno borbo za zmago. Pričakovali smo, da bomo po zmagi 4 leta skupno upravljali občino. Kaj se je pa zgodilo? Tukajšnja SDZ z gospodom Terčonom na čelu je v 24 urah zajajala vse prej sprejete obveznosti, izdala svoje zaveznike ter se povezala z drugo skupino. Se en p imez: Sredi pogajanj za skupni nastop v Nabrežini so nekega lepega dne nekateri današnji kandidati liste SDZ dejali predstavnikom KP: »Ves e ka', go podje, napravimo takole: KP in SDZ sta najočejeji politični skupini v občini; imamo na razpolo 16 mesei, razdelimo si jih na pol. Vi dobite 8 kandidatov, mi 8. In ostali? — je osuplo pristavil predstavnik kom. partije. Naj ostanejo doma! — se je glasil odgovor.

Iz tega, dragi go podje, jasno sledi, da Slov. dem. zvezi, oziroma njeni vladajoči kliki ne gre za idejno borbo, ne gre za plemenito tekmovanje dveh različnih ideologij, temveč samo zato, da bi še nadalje 4 leta paševala, vedrila in oblačila v občini ter ščitila svoje strankarske koristi. Danes, dragi prijatelji, mi ne potrebujemo mevž, mi ne potrebujemo ljudi brez hrbtenice, mi ne potrebujemo ljudi, ki se pokorijo kakšnemukoli več ali manj upravljavečemu ukazu prefektore. Danes potrebujemo možje, potrebujemo značajneže, ki se znajo neustrašeno pogegniti za naše koristi, za naše potrebe in pravice.

Danes, ko nam gre voda v grlo, ko nam grozi resna nevarnost, da Slovinci kot narod zginejo s te svete in z našo krvjo prepojene zemlje, je naravnost pohujšljivo, je naravnost blazno, da se najdejo ljudje, ki zaradi svoje strankarske ali celo osebne koristi ter trme sejejo razdor v slovenskih vrstah in s tem neposredno pomagajo našim nasprotnim. Prepričani smo, da bodo poštenji, trezni, dobromisleči pristavi SDZ prej ali slej uvideli nevarnost, ki grozi našemu narodu, in spoznali, da je korist naroda važnejša kot korist Agnelettove stranke. Zato bodo dne 27. maja oddali svoj glas Listi občinske enotnosti!

DOLINA

V nedeljo popoldne je bila v Dolini slovesna otvoritev novega občinskega doma. Dolgo smo morali občani čakati, da smo dobili današnjim razmeram ustrezno občinsko poslopje, a danes smo prav zadovoljni, da ga imamo. Svečanosti so se udeležili vsi župani okoljskih občin, tržaški župan in pod-

župan ter gg. Tanasco in Cappon kot zastopnika prefektore in pokrajine. Priložnostni govor je imel župan Lovriha, ki je izrazil veselje vseh Dolinčanov, da je prišlo do dograditve prepotrebne poslopja.

Dr. Cappon je prerezal trak, nakar so predstavniki oblastev ter prebivalci vstopili v novo zgradbo in si ogledali prostore. Dolinska občina je ob tej priliki pripravila povabljenecem tudi majhno zakusko, godba pa je na trgu pred poslopjem igrala vesele koračnice.

Novi sedež županstva je sezidala Gradbeno zadruga z Opčin. Celotni stroški znašajo 50 milijonov lir.

Sedaj imajo končno vse okoliške občine dostojne in sodobne sedeže. Prejšnji prostori dolinskega občinskega doma so bili izredno tesni. Zdaj bodo v pritličju namestili ambulanto, v prvem nadstropju pa bo občinska knjižnica.

Marsikateri izmed prisotnih prebivalcev se je v nedeljo začudeno spraševal, kako da niso novo stavbo tudi blagoslovili. Ne vemo sicer, kdo je tega kriv, vendar mislimo, da bi božji blagoslov pri tako važnem in za našo občino pomembnem delu ne smel manjkati. Ogromna večina Dolinčanov je mnenja, da se mora nova stavba čimprej blagosloviti. Kdor je za to odgovoren, naj poskrbi, da se ugodni zahtevi našega ljudstva.

SESLJAN

Zadnje dni aprila je pri nas zatisnila svoje trudne oči gospa Mokole por. Godnič Ivanka, ki je dočakala lepo starost 86 let. Pogreba, ki je bil v nedeljo, 29. aprila, se je kljub slabemu vremenu udeležilo mnogo ljudi. Na zadnji poti je pokojnico spremljalo tudi mnogo vencev in cvetja, kar pomeni, da je bila gospa Godnič tako v Sosljanu kakor v okoljskih vaseh splošno priljubljena in spoštovana. Naj to splošno žalovanje in sočustvovanje pomaga preostalim sorodnikom preboleti težko in veliko bol.

Sinu g. Ivanu, ki je naš zvesti naročnik, ter drugim sorodnikom izrekamo tudi na tem mestu iskreno in globoko sožalje. Pokojnica pa naj mirno počiva v Stvarniku.

BORŠT

Preteklo soboto je bil v naši vasi prvi volilni shod Občinske demokratične liste. Nastopili so trije govorniki, med njimi naš domačin g. Miran Kuret. V svojem govoru je naš rojak dejal, da nastopa na skupni listi kot neodvisen kandidat, to je — kot Slovec, ki ne pripada nobeni politični skupini. Poudaril je, da neodvisni kandidati na skupni občinski listi niso nikakoli oportunisti ali konjunkturisti, tevec jim gre le za gospodarski napredek in utrditev narodne zavesti med brežanskimi Slovenci. Nato je orisal namene obeh italijanskih list, ki nastopata v dolinski občini, to je — Democrazie cristiane in PSI. Njun namen je razcepiti brežanske Slovence in se polagoma vriniti v upravo občine. Toda brežanski Slovenci bodo budno pazili, da se ne bo to nikdar zgodilo. Ob zaključku se je pridružil predlogu neodvisnega kandidata g. Bogdana Berdona, po katerem naj bi se vsi slovenski župani in svetovalci po volitvah združili v Narodni svet, kajti le tako bo mogoče uspešno braniti naše narodne in gospodarske koristi.

Dopisi iz Goriške

PODGORA

Borba za izboljšanje plač in izplačilo enkratne proizvodne nagrade v znesku 25 tisoč lir postaja v podgorski predilnici čedalje bolj krčevita. Lastnik podjetja je poslal v boj Zvezo industrijcev, ki je začela kar javno braniti koristi delodajalca. Zveza je dvakrat priobčila v Piccolu in Gazzettinu daljšo izjavo, v kateri dokazuje na vse načine, kako so se sindikalne organizacije s CISL na čelu (to je zveza svobodnih sindikatov) prenašale, ker so vso zadevo prepovršno obravnavale. Zveza industrijcev se sklicuje na še vedno hudo krizo tekstilne industrije, zlasti bombažne, ki vlada v vsej Italiji. Zato je mnenja, da tudi podgorska predilnica ne more ugoditi zahtevam sindikatov. Delavci v Podgori in v Ronkah naj bi pomislili zlasti na to, da je vodstvo podgorske predilnice svoj obrat tako moderniziralo in proizvodnjo tako povečalo, da v tej stroki na Goriškem ni brezposelnosti kot drugod po državi, kjer so morale predilnice odpustiti delavce in obrat vedno bolj krčiti.

Na te in druge ugovore Zveze industrijcev je CISL pametno in utemeljeno odgovorila, naj uprava predilnice razkrije sindikatom vse računske knjige, nakar ne bo težko v tej zadevi najti pameten izhod. CISL istočasno javlja Zvezi industrijcev, da je v imenu vseh treh sindikalnih vodstev pooblastila Urad za delo, naj to zadevo zadovoljivo uredi tako za delavstvo kakor za podjetje.

Medtem bi moral preteklo soboto biti stanek zastopnikov sindikatov in tržaške predilnice ter Zveze industrijcev. Do sestanka žal ni prišlo, ker tako uprava podgorske predilnice kakor tudi Zveza industrijcev nista na sestanek poslali svojih predstavnikov.

Isti dan pa je prefekt dr. De Zerbi sprejel zastopnike CISL, ki so mu poročali o položaju ter ga naprosili, naj posreduje. To se čimprej doseže zaželeni sporazum med obojema strankama.

CISL je prav tako sklicala na pomoč predsedništvo Trgovinske zbornice.

Zato sedaj opravičeno upamo, da bo ta neljubi spor v kratkem vsaj deloma za delavce zadovoljivo rešen, saj jih podpira vse socialno čuteče javno mnenje.

OSLAVJE

Na zadnji seji občinskega upravnega odbora je župan dr. Bernardis poročal, da je Kmetijsko nadzornišvo v Benetkah izdalo dovoljenje za gradnjo vodovoda na Oslavju in Štmavru. Z njim se pooblašča občinska uprava, da lahko takoj začne z napeljavo vode k nam in v Štmaver.

Ta vest je naše vaščane in Štmaverce silno razveselila. Sedaj ni več nobene ovire in zato upamo, da se gradbena dela v kratkem res začnejo.

Prav tako nas je napolnila z velikim zadovoljstvom novica, da bo mestni svet v sredo razpravljati tudi o podaljšanju avtobusne proge do gornjega Oslavja. Ta vožnja naj bi se začela že 1. junija. Tako so se domenili zastopniki Ribijevega podjetja in ATA.

ŠTEVERJAN

V nedeljo smo Števerjanci obhajali praznik našega zaščitnika sv. Florijana. Slovesnost je povzdignila zlasti navzočnost več du-

hovnikov iz sosesčine in slavnostni govor dr. Močnika iz Gorice, v katerem je med drugim poudaril tiste vrline sv. Florijana, ki so tudi za našo dobo značilne.

Svojemu zavetniku smo iz vsega srca hvaležni, ker nam je izprosil izredno lepo vreme, ki je bilo do zadnjega časa zelo klavrno.

Nekaj dni pred praznikom se je pa v vinogradih začelo živahno delo, katerega smo se zaradi dolgega trajnega dežja že skoraj odvadili. Zato homo sedaj junaško zavihali rokave in skušali s pridnim delom nadomestiti veliko zamudo v vseh kmečkih opravilih.

IZ DOLENJEGA

Pred nedolгим smo iz naše vasi poročali o požaru v seniku posestnice Silvije Ronzoni. Senik ima v najemu naš domačin Alojz Sfiligoj. Njegov sorodnik Dionizij Sfiligoj je bil osumljen, da je sežgal senik iz maščevanja, ker je bil v sporu s sorodnikom. Orožniki so ga zato ovadili goriški sodniji.

Zgorelo je za 200 tisoč lir sena, medtem ko so živino rešili.

Sodišče je Dionizija Sfiligoja pogojno obsojilo na eno leto zapora in na plačilo sodnih stroškov.

ŠTANDREŽ

Svoj čas smo v listu poročali, da je policija priprla bivšega pismonošo Stanislava Štanta. Mladi mož si je hotel izboljšati gospodarski položaj s tem, da je jemal iz pisem denar, ki so ga sorodniki pošiljali svojem iz različnih držav, zlasti iz Kanade.

Policija mu je postavila zanko, v katero je padel.

Štanta je vse obtožbe priznal.

V preteklem tednu je okrožno goriško sodišče obsodilo nesrečnega mladega moža na eno leto in 10 mesecev zapora. Tu bo imel dovolj časa spoznati veliko življenjsko resnico, da je poštenje vedno najboljša in edino pravilna življenjska pot.

IZ SOVODENJ

O razstavi gospodinskega tečaja smo prejeli še en dopis, ki ga prav radi priobčujemo.

Dekleta se zahvaljujejo sovodenejskemu županu za vso podporo, ki jo je nudil tudi letošnjemu tečaju. Ko si je župan ogledal razstavo, se je dalj časa razgovarjal z vodstvom tečaja in dekleti. Vse je prav toplo razveselila njegova izjava, da bo občinska uprava nemudoma ukrenila vse, kar je potrebno, da se čimprej zgradi primerna stavba za gospodinske tečaje, oziroma gospodinska šola.

Dekleta so bila zelo zadovoljna, da si je razstavo prav temeljito ogledal tudi ravnatelj goriške industrijske šole inženir M. Baldocchi, ki je prijazno obljubil, da bo sam brezplačno izdelal primeren načrt za novo stavbo. Naša srca so zadovoljna, ko najdejo toliko plemenitega razumevanja za potrebe slovenskega prebivalstva tudi na italijanski strani. Zato se dekleta gospodu ravnatelju Baldocchiju za njegovo plemenitost tudi javno zahvaljujejo.

Vse Sovodenjce bo razveselila tudi vest, da namerava Zavod za gradnjo ljudskih hiš sezidati pri nas šest stanovanjskih hiš.

IZ DOBERDOBA

Doberdobce je močno razveselila novica, da bo Zavod za gradnjo ljudskih hiš sezidal v raznih občinah na Goriškem 186 stanovanj v skupni vrednosti 400 milijonov lir. Denarna sredstva za ta obsežni načrt je dalo na razpolago ministrstvo za javna dela ter pooblastilo imenovani zavod, naj gradnjo po možnosti izvede že poleti.

V doberdobski občini bodo zgradili šest stanovanjskih hiš.

Domačini se zavedamo, da se morajo naši brezdomci zahvaliti za dobroto, ki je bodo deležni, tudi delavnemu in požrtvovalnemu doberdobskemu županu g. Ferletiču Miru ter občinskemu tajniku.

Ob tej priliki polagamo g. županu na srce še eno veliko željo naših malčkov in zlasti njihovih mater: nujno je potrebno, da se čimprej otvori otroški vrtec. Prostori so že davno na razpolago. Treba jih je le primer- no preurediti, kar ne bo veliko stalo. Tej opravičeni zahtevi vseh doberdobskih mater naj se vsaj v prihodnjem šolskem letu ugodi!

HUD UDAREC ZA GORICO

Kot strela z jasnega je udarila v zadnjih dneh v italijanske vodilne kroge v Gorici vest, da se je vojno ministrstvo končno odločilo in izbralo Ronke, kjer naj se obnovi in zgradi civilno letališče za zračni promet v Julijski krajini. Dolgotrajna borba med Ronkami in Gorico se je zaenkrat odločila v konist Ronk. Gorica se zato smatra za gospodarsko ogroženo ter hudo ponižano. Župan dr. Bernardis je takoj odposlal ministrskemu predsedniku Segniju protestno izjavo, v kateri ga roti, naj prepreči usodni ukrep.

Zdi se nam pa, da bi se morali dr. Bernardis in drugi nacionalisti trkati na prsa ter vzklikniti: »Moja krivda, moja krivda, moja velika krivda«. Vlada se prav gotovo ne more strinjati z nacionalistično gonjo vodilnih goriških krogov proti sosednemu narodu in z načrtnim vzdrževanjem napetosti na meji. Kako je mogoče zahtevati od obrambnega ministrstva, da bi gradilo letališče na nepomirjeni meji? Zato naj si gospodje dobro izprašajo vest, preden drugič pošljejo v Rim kako protestno izjavo te vrste.

ZARADI REVŠČINE

Prejšnjo sredo je vodja jutranjega vlaka Videm—Gorica komaj ustavil stroj v začetku soškega mosta. Na progi je ležal revno oblečen možak z odrezano nogo. Policija je ugotovila, da je to 52-letni brezposelni delavec Šmerl Franc, doma iz Idrije. Na poti v bolnišnico je vzdihnil: »Namesto noge naj bi šla raje glava. Bog se me usmili.«

IZPITI NA SREDNJIH ŠOLAH

Vstopni, sprejemni in razredni izpiti na goriških srednjih šolah se pričnejo 7. junija ob 8.30. Prošnje je treba vložiti na ravnateljstvo na kolkovanem papirju za 100 lir najkasneje do 19. maja in priložiti vse potrebne listine, ki so navedene na razglasni deski vsake šole.

Tudi ljudskošolski učenci, ki se nameravajo vpisati na nižjo srednjo šolo (gimnazijo), morajo vložiti prošnjo najkasneje do 19. maja.

Beneška Slovenija

IZ ČEDADA

Radovedno smo čakali, kako se bo 3. maja pred našim sodiščem zaključila razprava med videmsko škofijo in don Boldarinovi iz Kozce. Tožba je bila zopet odložena do 14. junija in tako se komedija nadaljuje. Novi župnik mora še vedno stanovati v zasebni hiši na stroške nadškofije in ne more niti v župnijski urad. Od tamkajšnjih ljudi smo zvedeli, da so pred tremi tedni uporniki sklicali svoje pristaše na sestanek prav v župnišču, kjer so zatrjevali, da se bo don Boldarino po 3. maju gotovo vrnil v Kozco. Podpisati so morali izjavo, da ne bodo hodili več v cerkev, dokler se don Boldarino ne vrne v vas. Ti reveži pa so prav na dan razprave zvedeli, da je bil njih začarani Boldarino premeščen kot kaplan daleč v neko vas hribovite Karnije. Da bi reveži ne obupali, jim to pot »komitazi« šepetajo, da so to naredili nalašč, ker pride medtem v Videm novi nadškof. Ta jim bo gotovo priznal njihove pravice! Sedaj že pripravljajo pritisk na novega nadškofa, naj v Kozco pošlje duhovnika Italijana. Ubogi ljudje.

V tem času je bil nepričakovano premeščen župnik iz Presnjega (ital. Purgessimo), don Novello, ki je postal vikar v neki vasi onstran Timentia. Na njegovo mesto je prišel v Presnje nov župnik. Tudi ta premostitev je v zvezi s kozijsko zadevo, ker je don Novello tisti mož, ki je pisal brezimne članke

in okrožnice, polne strupa proti slovenskim beneškim duhovnikom.

IZ FOJDE (FAEDIS)

V Fojdi je 1. maja umrl tamkajšnji župnik msgr. Leone Mullaoni. Farani so mu drugi dan priredili veličasten pogreb, katerega je popolnoma zaslužil. Saj je bil goreč duhovnik in tako delaven, da se morejo Fojdčani ponašati s cerkvijo, ki ji ni enake v Furlaniji. Po slovesni zadušni maši v Fojdi, pri kateri je bilo obilo duhovnikov, so truplo prepeljali v rodno vas Senčur nad Čedadom. Na zadnji poti so pokojnika spremljali mnogi verniki iz Fojde, ki so prišli v Senčur na avtobusih. Pokojni je imel le to napako, da je mrzil vse, kar je bilo slovenskega.

ŠEMPETER SLOVENOV

Dolga zima je kriva, da so se zakasnila vsa dela na polju. Hud mraz nas je skozi vse februar držal zaprte v hišah; meseca aprila nismo videli sonca in nismo mogli iz hiše brez dežnika. Ko je nastopil maj z lepim vremenom, nismo vedeli, kaj začeti: ali tretiti travničke ali senožeti ali se lotiti kopanja njiiv. Vrhu tega je tudi veliko pomanjkanje delovnih moči, ker so šli vsi delazmožni možje in fantje za zaslužkom v inozemstvo. Zadnje dni je šlo zopet na stotine naših kmetov v Zapadno Nemčijo. Po dolinah si ljudje pomagajo s traktorji, ki jih slšimo ropotati tudi ponoči. V hribovih pa žene, otroci in

starčki pridno prenašajo v koših gnoj na polje in nato bodo z lopatami obračali trdo zemljo in jo z motikami drobili. Ni mogoče najti za noben denar delavca, ker so fantje in možje vsi odšli v tuji svet. Zato bo prav gotovo mnogo njiv ostalo neobdelanih. V takih skrbeh se naši ljudje ne brigajo za bližajoče se občanske in deželne volitve, to tem manj, ker vedo, da bodo morali voliti po volji drugih. Za volitve se brigajo le tisti, ki nimajo skrbi za vsakdanji kruh in jim ni treba nositi gnoja na hrbtu po strmih stezah v visoke hribe. Ti so po velikem trudu izbrali sebi naklonjene koristolovce in sestavili kandidatne liste, ne glede na voljo ubogega ljudstva. To bo moralo voliti, hočeš ali nočeš, kar žele tisti, ki vedrijo in oblačijo po naših dolinah. V Šempetru so n. pr. »skuhali« dve listi: ena je po imenu demokrščanska, v kateri najdeš tudi take, ki so svoj čas nosili črno Mussolinijevo kapico. Druga lista se imenuje »sloga« in je podobna Noctovi barki, ker v njej najdeš »patriote«, misarje, socialiste in podobne. Ti so se združili, da bi spodrinili »klerikalce«. »Naj zmaga, kdor hoče, saj bo vse en hudič«, pravijo naši ljudje.

Za pokrajinskega svetovalca niso tokrat postavili na demokrščansko listo kakiega bivšega polkovnika, ampak neko pridno gospo. Polkovnika pa ima letos na listi nasprotna stranka. Ker naši ljudje nimajo veliko simpatije za ženske kandidate in ker se boje, da jih bodo preganjali kot antiitalijane, ako ne bodo volili polkovnika, se predvideva, da bo le-ta zmagal.

BELI GRAD

ZAKLETI GRAD

Proti polnoči so se vsi zbrali pri De Bonu. Pisali so zadnja pisma in prejeli zakramente. Zadnji žarek upanja še ni ugasnil. Noč se je umikala blede jutranji zarji, ko je s sodišča prišel sel sporočit, da je pomiloščenje odbito.

Zvenček je klenkal z lin starega samostana, ko se zvezane obsojence gnali iz ječe pod naspice utrdbe Procolo. V starem maršalu se je v zadnjih trenutkih zbudil nekdanji vojaški pogum. »Avanti, ragazzi!« je poveljeval. Marinelliju, ki so ga skoraj nezavestnega vlekli na morišče, je ognil svoj plašč, češ »bržkone fanta zebe«. —

Pet stolic je bilo pripravljenih ob janku. Ob deveti uri in dvajset minut so zagrmeli strelji v hrbte hierarhov. De Bono se je ranjen prevalil s sedeža. Zopet strelji... in še tretjič... z osteklenelimi očmi je zrl pogled mrtvih mogetcev na visoke meglice.

Tako je črni režim streljal samega sebe. — Isto uro je Eda bežala z otroki čez mejo v Švico in — preklela lastnega očeta. —

V čeri pod belim gradom v Miramaru so pljuskali valovi in šepetali zgodbo o usodi ljudi, ki so se mu kdaj približali.

Padlo je zagrinjalo zadnjega dejanja žaloigre, v kateri je igral eno prvih vlog znamenovani z zakletvijo belega grada, maršal De Bono. Zanke usodne mreže so zajele v zadregu tudi druge veljake črne tiranije in vodjo samega.

KONEC VLADAVINE

Še sredi aprila 1945 je upal, da bo rešil severno Italijo in sebe. Ponižal se je celo

tako daleč, da je 25. aprila prišel na sestanek h kardinalu Schusterju v Milan, kjer so že čakali predstavniki Osvobodilnega odbora zgornje Italije. Ti so mu javili, da zahtevajo brezpogojno predajo. Mussolini, ki se je tajno pogajal s protivohunsko zavezniško organizacijo, je mislil, da pridobi čas in se bo z nemško pomočjo prebil v Valtellino ob švicarski meji. Tam bi se z zadnjimi črnosrajčniki in s Hitlerjevo gardo v alpski trdnjavi branil do zadnjega. Pri okrogli mizi v kardinalovi sobani je maršal Graziani izjavil, da se še ne poda brezpogojno, ker je treba vprašati še nemško poveljstvo, kaj namerava ukreniti. Med živahnimi razgovori je vstopil v dvorano milanski prefekt Bassi in je vrgel med zbrane novico: »Nemci so se podali! General Wolff se je Mussoliniju za hrbtom s posredovanjem kardinala Schusterja pogajal z zavezniki že od 18. aprila dalje; še isti večer ob šestih bodo tu v kuriji, pri isti mizi podpisali listino o predaji.«

Mussolini je ob tej novici pobledel. Kardinal je pa vzkliknil: »Tajnost je bila izdana« in nato je potrdil, da se nemške čete že od poldne smatrajo za razorožene v boju proti zavezniškom, in da bodo, če bo potrebno, pomagale razorožiti tudi črne brigade.

Tako sta oba zavezniška sleparila drug drugega in vsak se je na svojo pest pogajal z dotodanjimi sovražniki. Mussolini je jezen vstal in odgovoril, da bo dal odgovor čez

eno uro. »To je drugi in še hujski 25. julija, je zavpil pri vratih. Mene hočejo ujeti! Nemci so nam plačali osmi september — so bile zadnje besede, iz katerih je odmevala vsa nemoč strtega tirana in njegove varave vladavine.

V palači prefektore, kjer je imel Mussolini svoj glavni stan, je bilo vse iz sebe. Čez nekaj časa je duče ukazal odhod na sever. Ministru Pisentiju je velel, naj ostane kot predstavnik vlade še v Milanu. S tem je nehote ministru, ki je danes odvetnik v Vidmu, rešil glavo. Ob sedmih zvečer je dolga vrsta avtomobilov z ostanki nekdanjih črnih velikašev divjala proti severu.

Deveto v noč je odbilo, ko so iz nadškofije telefonirali in vprašali, kakšen je Mussolinijev odgovor. Ta se je pa še nahajal v Comu. Prefekt Bassi mu sporoči kardinalovo željo. Odgovor se je glasil, naj se brž še zadnji fašisti umaknejo iz Milana. S tem je bila lombardska prestolnica rešena strahot pouličnih borb in razdejanj. Ob sedmih zjutraj je fašistično-republikanski radio zadnjič oddajal. Komaj je končal, so udrli partizani v radio palačo in jo zasedli. Polkovnik Pozzo, ki je še poveljeval pobeglega tirana, je padel, dobil je strel v čelo. Ob osmih so zatulile sirene in radio se je oglašil: »Živela socialistična republika Milan!«

Ko je Milan, in z njim vsa Italija »zbirala« prostovoljce za svobodo, je zadnja povorka fašistov z Mussolinijem hitela proti Menaggiu, da se prebije v Valtellino, kjer so upali, da se zbere okoli 8000 črnih srajc. Kako zmotne so bile take nade, se je pokazalo že v Menaggiu, kjer je kot straža pred sedežem fašistov stal le en trinajstleten »balilla« s strojnico preko ramen. (Dalje)

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

NOVI ROMAN BORISA PAHORJA:

Mesto v zalivu

V ustvarjanju Borisa Pahorja se opaža stalen »crescendo« od drobnih črtic, ki so bile pravzaprav samo razpoloženske slike, do njegovega najnovejšega romana »Mesto v zalivu«, ki je pred kratkim izšel pri Primorski založbi Lipa v Kopru. Vendar pa moram takoj pibiti, da velja ta crescendo v glavnem za oblikovno stran njegovega pisanja in mnogo manj za vsebinsko.

»Mesto v zalivu« je njegovo doslej na obsežnejše in tudi v umetniškem pogledu najbolj dozorelo delo. V njem je opisal zgodbo mladega Tržačana Rudija, izobraženca, ki se zrače jeseni leta 1943 ob kapitulaciji Italije nekje v Lombardiji pri vojakih. Posreči se mu dobiti dobre ljuhi, ki mu da o civilno obleko, da lahko stopi na vlak in se odpravi proti domačemu mestu. Vožnja je tvežana, ker Nemci pregledujejo vlake in pobirajo preobčene italijanske vojake, ki beže od svojih edinic. Nato jih vtkajo v nove fašistične oddelke ali pa pošiljajo v taborišča v Nemčijo. Vendar se Rudiju posreči, da dospe do Trsta. A ko hoče zapustiti tliški peon naleti pri izhodu na nemške vojake. Ne preostane mu drugega, kakor da se vrpne na prvi vlak, ki odhaja s postaje, in se odpelje nazaj do Kopra, kjer skoži z njega in se zateče k nekim sorodnikom. Tam se skriva več dni, dokler se ne vključi v osvobodilno gibanje in se po posvetovanju z nekimi ljudmi, ki organizirajo odpor proti nemškemu okupatorju, ne odloči, da se vrne v Trst ter se vključi v ilegalno delo. To je poleg srednjega ranim dekletj pravzaprav vsa zgodba romana.

Pomen in vrednost novega Pahorjevega dela je ni toliko v zgodbi kot v poziciji, s katero jo je opredel. Verjetno Pahorju tu ni šlo za zgodbo, ampak za tkanje čudovitih izdelanih prizorov in razpoloženskih slik, ki so mu pri srcu in katere zna tako mojstrsko prikazati. Ves roman je pravzaprav nanašan iz takih slik; zgodba o vožnji iz Lombardije do Trsta in o skrivanju ter srečanjih na Kontovelu je samo nitka, ki veže ta lepi niz skupaj. Med najboljšimi slikami so v tem nizu srečanja z Vido, ljubkim, kljubovalnim in vsaj ravidezno lahkomišelnim dekletom, ki ga vleče v mesto in v mikavnejše življenje, kakor je v strmi kraški vasi nad morjem, in pa srečanje z Majdo, ki je njeno nasprotje s svojo skoro preveč resnostjo in zvestobo domači zemlji. Rudija privlači Vidina rezka lepota in lahkotnost, gane pa ga Majdina nežnost, za katero se skriva čudovit pogum, in tako se na koncu zdi, da prevladajo v njem čustva do Majde. To ni v psihološkem pogledu nič čudnega, zakaj Pahorjev junak je v bistvu šibak in pasiven. Dogodki ga nesejo s seboj kakor reka šito, ki jo zaženemo vanjo. Pahor gotovo ni imel namena predstaviti v romanu junaka s takimi neustajnimi lastnostmi, a rezultat je vendar ta.

Zgodba sama torej ni taka, da bi mogla vzbujati v bralcu posebno zanimanje. Vendar pa je težko odložiti knjigo, dokler ne obnememo zadnjega lista, in to zaradi čudovitih opisov kraške jepe in značajev kraških ljudi. Obe dekleti, katerih podobe je naslikal Pahor v tej svoji knjigi, sta med najbolj živimi ženskimi liki, kar jih najdemo v njegovih dosedanjih delih. Nihče, kdor prebere njegov roman, ju ne bo mogel več pozabiti. Moški značaj, začeti od samega glavnega junaka, so bolj medli. To značilnost Pahorjevega prikazovanja značajev smo opazili že v »Vilj ob jezeru«, kjer je glavni junak prava senca ob živem, prisrčnem dekletu »z lanenimi kosmiči v lasih«.

Priznati je treba, da je dosegel Pahor v »Mestu v zalivu« v oblikovnem pogledu nekako popolnost. Kaj boljšega se s tega vidika skoro ne da napisati. Zato lahko rečemo, da ima ta njegova knjiga svojo vrednost v povojnem slovenskem pripovedništvu in da pomeni zanj nov uspeh, ki je potrdil, da je Pahor eden najboljših sodobnih slovenskih pripovednikov. Hkrati pa je z njim Pahor dosegel neki vrh, od koder ni poti naprej in od koder se lahko razgleda le po novih stezah, katere mu bo pa treba šele najti.

Pahorjevo delo je podobno plemenitemu sadežu, ki je skoraj že prezrel. Vsebinsko se je Pahor v njem izprepal. Odkrito je treba priznati, da ne najdemo razen čudovitih pesniških opisov v delu vsakakor nič več takega, kar bi nam bilo še novo. V njem je Pahor izpopolnil do skrajnosti vse svoje odlike, a pokazal ni nobene nove. Zgodba je revna,

mного preveč za roman in posebno za tako obsežen roman. Opisi narave in razpoloženj so kljub svoji lepoti v podrobnosti, utrudljivi. Pahor ponekod kar preveč natančno opisuje vse gibe in kretnje svojega junaka. Tako na primer zvemo, kako se mu premikajo in nategujejo mišice, ko se v travaju prijema za držaje. S temi podrobnostmi maš praznine v zgodbi, a za bralca so vendarle premalo zanimive, četudi so kdaj pa kdaj duhovite in plastične.

Najbolj zanimive so še vmesne sličice med posameznimi poglavji, ki jih je Pahor v glavnem vzel iz drugih svojih del. Se celo v tem se kaže, da se pisatelj začenja nevarno ponavljati. Obe zadnji njegovi knjigi sta prijetni in sočni, vendar pa sta samo razširitvi dveh njegovih novel, ki ju je že prej objavil. To pomeni, da se Pahor vrača na stare motive, da vse sklanja nad svojo preteklost in da nima nič novega povedati. To pa je nevarna stvar pri pisatelju, posebno še pri tako mladem kot je Pahor. Ne bi dejal, da je tako zaljubljen va-

se, ter meni, da je vsaka variacija njegovih starih motivov že dovolj za novo knjigo, za novo umetniško. Pač pa se mi zdi, da se je preveč zapri sam vase ali bolje rečeno, v svoj slonokoščeni stolp, kjer brska po orumenelih papirih svojih spominov in zapiskih ter jih poln nekega čudnega zadoščenja dopolnjuje in razširuje, pri tem pa skoro ne pogleda več skozi okno, kaj se dogaja zunaj.

Zelim, da bi njegova knjiga bila v rusnici zaključek dosedanjega razvoja njegove pripovedne umetnosti in da bi nam dal s svojim prihodnjim delom vsebinsko nekaj novega. Potrebno mu je, da zapusti svoj slonokoščeni stolp in gre iskat življenje, ki stoji v globinah pod njim, ter se obogati z novimi doživljaji in novimi izkušnjami. Brez tega ne bo mogel napisati nekaj novega. Prišel je do meje, ob kateri se bo moral odločiti, ali hoče ostati na mestu ali pa jo prekoračiti ter se podati na nova odkritja. Oblikovno je dosegel tako zrelost, da zahteva ta tudi novo vsebino, drugače bo postala prazna posoda. Glavna hiba njegovga pisanja je pomanjkanje epičnosti in pomanjkanje zgodbe. Temu je krivo to, da se Pahor zanaša samo na svoje spomine, da opisuje v vseh svojih zgodbah samo tisto kar je kdaj sam doživel, malo pa ga pravzaprav zanimajo usode drugih ljudi. Če hoče kot pripovednik, kot epik, napredovati se mora iztrgati iz papčevine svojih spominov, dvigniti oči od svojih orumenelih zapiskov ter se približati življenju. Drugače bo vse njegovo pisanje le še izdelovanje filigranov.

N. P.

Miha Maleš

MIHA MALEŠ: PRESERNOV »SONETNI VENEC«

je grafik in slikar. Rodil se je l. 1903 v Jeranovu pri Kamniku. Učil se je na visokih umetnostnih šolah v Zagrebu, na Dunaju in v Pragi. Po letu 1927 živi in deluje v Ljubljani.

Maleš je izredno plodovit in pesniško nadahnut umetnik. Najprej se je izražal skoraj izključno v grafiki, kasneje tudi v oljnih slikarstvu. Spada med največje slovenske grafike. Kot tak uporablja vse možne tehnike: linorez, lesorez, ujedanke, suho iglo, litografijo in monotipijo. Gojil je tudi slikanje na steklo. Uporablja krajine, nadtvarne zasnutke, nabožne motive, tihožitja, portrete, figuradne motive, ilustracije itd. V risbi goji zlasti čisto linearno, liričnemu razpoloženju ustrezno obliko.

Svoja ilustrativna in grafična dela izdaja pogosto v mapah in knjigah. Njegova glavna dela v olju so Krajine iz Tivoljskega parka, cvetlice in likovne skupine. V grafiki zvrsti in risbi se pa odlikuje naslednje zbirke: Rdeče lučke, Golnik, Sence, Presernov Sonetni venec, Slovenski lesorez, Maj in Makedonija.

Svoj grafični slog je brezhibno uveljavil zlasti v monumentalnem slikarstvu v cerkvi v Cirkveni na Hrvaškem.

Maleš je zrela umetniška osebnost, ki družji v prijetnem ravnovesju sodobne likovne pridobitve s svojskosti lastnega liričnega občutja in navezanostjo na domača likovna tla. Je naš najizrazitejši grafik ekspresionistično-surrealistične smeri.

Razstavljal je v Ljubljani, Zagrebu, Florenci Rimu, Beogradu, Parizu in drugod.

LEP USPEH PRIMORSKIH ŠTUDENTOV V TRSTU IN GORICI

Koncert pevskega zbora „Vinko Vodopivec“

Koncerti pevskih zborov spadajo med najzanimivejše glasbene prireditve pri Slovencih. Zborov je povsod po Sloveniji zelo mnogo, čeprav so različni po izobrazbi članov, po namenih, ki si jih postavljajo, in po svoji programski politiki. Za o ne gre, da bi vse ocenjevali po istem merilu.

Pevski zbor primorskih študentov Vinko Vodopivec je razmeroma mlad; sestavljajo ga akademski študentje in mnogi izmed njih so glasbeno izobraženi. Njihov vodja Anton Nanut je sam slušatelj glasbene akademije.

Preteklo soboto so pršli prvič k nam z lepim in izbranim sporedom, s katerim so hoteli izpričati moč in rast slovenske umetne ter pristnost ljudske pesmi. Slovensko umetno pesem so predstavljali njen najmočnejši in najpomembnejši predstavnik Jakob Petelin Gallus, ki je živel v 16. stoletju in spada med najboljše evropske mojstre glasbene polifonije, dalje primorska skladatelj Vinko Vodopivec in Srebotnjak. Lojze Srebotnjak je zelo mlad skladatelj, ki se je začel čvrsto uveljavljati v slovenski glasbi s svojimi ob-

čutenimi in lepo izpeljanimi, po izrazu sodobnimi in izvirnimi skladbami. Tržačani smo že imeli priliko slišati na drugih koncertih nekaj njegovih zborovskih skladb.

Izbor narodnih pesmi je bil pester in odličen; poleg slovenskih narodnih, med katerimi so prevladovali one iz našega zabođa, so nam primorski študentje peli še po eno rusko, moravsko, makedonsko in po dve furlanski in črnski pesmi. Črnske duhovne pesmi je verno priredil Lojze Srebotnjak.

Kljub temu, da ni zbor še popolnoma prebrdel vseh začetnih težav, je dosegel že tako visoko stopnjo v tehnični in interpretaciji, da mu lahko preročujemo najsvetlejšo bodočnost. Največ zaslug za te uspehe nosi Anton Nanut, resen, sposoben in prizadeven glasbenik.

Uspeh je bil odličen. Na zahtevo občinstva je dodal še pesem iz zaključnega prizora opere »Nikola Zrinjski« hrvaškega skladatelja Ivana Zajca.

ALOJZ KUMER

GOSPODARSTVO

JEDRNA SILA IN KMETIJSTVO

Na zadnjem velesojmu v Milanu (12 — 25. aprila 1956) so Združene države v nekem paviljonu organizirale posebno razstavo, o uporabi jedrne energije v industriji, v zdravstvu, kmetijstvu, prehrani in prometu. Ta razstava je vzbudila največ zanimanja pri znanstvenikih, ki so prisli skoraj iz vseh držav sveta. V paviljonu je bil poseben urad, kjer so znanstveniki dobivali podrobna pojasnila.

Če kdo preuči knjigo »De agricultura«, ki jo je spisal dve stoletji pred Kristusom kmetijski strokovnjak Markus Porcius Cato in primerja takratno kmetijstvo z današnjim, bo ugotovil, da od tedaj ni posebno napredovalo: Napredek - mehanizacija - je nekoliko olajšala trud, z umetnimi gnojili so bili doseženi večji pridelki, a v bistvu ni bilo nobenih odkritij, ki bi kmetijstvo revolucionirala. — Taka revolucija se obeta šele z uporabo jedrne sile: danes so že vidne možnosti, da se silno zviša proizvodnja rastlin, da krene na nova pota tudi živinoreja in da se kvarljiva hrana za nedoločen čas lahko ohrani.

Trume atomskih učenjakov raziskujejo z različnimi sredstvi in cilji — jedrna izžarjevanja, njihov vpliv na rastline in živali, ter zela, da se popolnoma pojasni, kako rastline in živali živijo, se razvijajo, kaj jim koristi ali škoduje in kako od njih dosežemo višji donos. Tajna želja premnogih učenjakov je, da bi z jedrno energijo sprožili in povzročili nove spremembe, iz katerih bi nastale še nepoznane rastline in živali. — Razume se, da je najlažje delati poskuse z rastlinami in prav tu so bili doseženi že taki uspehi, da ne zanimajo samo kmetovalcev, temveč vse človeštvo.

V prvih 50 letih tega stoletja se je s stariimi sredstvi posrečilo vzgojiti le križano, (heterozno, hibridno) koruzo in za to je bilo potrebno mnogo denarja. Z jedrno energijo pa so že v nekaj letih uspeli vzgojiti vse polno novih rastlin, ki jih ne napadajo boleznice. Vzgojili so rastline, ki dajajo vsaj za 1/3 večje pridelke kot doslej in še mnoge druge z najrazličnejšimi novimi lastnostmi. — V državnem laboratoriju v Brookhaven so v poldrugem letu in z malo stroški vzgojili novo vrsto ovsa, ki daje mnogo večji hektarski donos kot prejšnje sorte in katerega ne napada rja. Tega semena sicer še ni v trgovini, a ga bomo kmalu dobili. — Takih primerov je že vse polno.

Proučevanje rastlinskega življenja in razvoja kaže, da bomo morali popolnoma spremeniti dosednji način gnojenja. Danes na primer podvržejo drobec fosforja (v superfosfatu ali Thomasovi žilindri) jedrnemu izžarjevanju in ta drobec potem zasledujejo na njegovi poti v korenine in po rastlinskem stebelu do listov, ali kjer se ustavi. Za to zasledovanje imajo posebne priprave, predvsem silno občutljive števec Geiger. Ugotovijo tudi, kakšno nalogo ima v rastlini ta drobec fosforja. — Do sedaj so ugotovili, da vsrkuje koruzo fosfor samo v prvi dobi svojega razvoja. — Nadalje so prišli do spoznanja, da se z nekaterimi snovmi ne splača gnojiti na stari način — to je v zemljo, —

temveč s škropljenjem listov. Po listih sprejmejo rastline kar 95% nekaterih snovi, medtem ko jih sprejemajo po koreninah največ 10%. — Zato nastaja danes nova industrija umetnih gnojil, katera raztopimo v vodi in potem z njo škropimo liste.

Za človeštvo, predvsem za mnoge stotine milijonov lačnih ljudi so največjega pomena poskusi, ki jih delata znanstvenika Calvin in Arnon na vseučilišču v Berkeley (Kalifornija). Sedaj sta na tem, da izumita, kako industrijsko izdelovati sladkorje (ogljikove vodane), beljakovine, maščobe in goriva z uporabo naravne vode in ogljikove kisline, kar delajo rastline s pomočjo svetlobe in zraka. To je bila tajnost rastlin, ki jo je znanstvenik sedaj odkril. To je za človeštvo bolj važno kot odkritje atomske energije.

Opisali smo vam na kratko nekaj o uporabi jedrne energije v kmetijstvu. Dosednji uspehi še niso mnogo vidni, vendar bodo prav gotovo dosegli, da se bo življenska raven vsega človeštva zelo dvignila in da ne bo več na svetu lačnih in razčepanih ljudi.

ČRVIVOST SADJA

Zelo neprijetno se počuti sadjar, ko vidi, da je sadje črivo, oziroma piškavo. Kako naj to prepreči?

Mnogo smo že zamudili s tem, da nismo sadnih dreves škropili pozimi. Takrat je bilo drevje še golo in mi bi z lahkoto uničili vso zalego mrčesa, ki je prezimovala na drevsih. Res je, da je bila letošnja zima skrajno neprimerna za škropljenje, ki so ga izvršili samo bolj skrbni sadjarji.

Sportni pregled

NOGOMET

Po zanimjvih mednarodnih tekmah so se najboljši nogometaši Italije in Jugoslavi e spet znašli v borbi za prvenstvo A lige svojih držav.

V Trstu smo videli bodoče italijanske prvake iz Florencia, proti katerim se je naše domače moštvo prav častno držalo. Tekma je bila zelo lepa. Zaslugo za to pa ima zlasti Triestina, medtem ko so Florentinci igrali precej lahkotno in se niso preveč naprezali. Najboljši mož na igrišču je bil gotovo tržaški branilec Bernardin, ki je popolnoma onemogočil Virgilija. Izid 1:1 je bil popolnoma pravičen, morda bi pa Triestina zaradi požrtvovalnosti celo zaslužila zmago. Bologna je zopet zmagala, in to s Padovo ter je sedaj poleg Triestine na 8. oz. 9. mestu. Borba za drugo mesto se še vedno nadaljuje. Milan je igral neodločeno proti Juventusu, Inter pa je s podarkom premagal Genovo. Med drugim in tretjim sta tako le še dve točki razlike. Na predzadnjem mestu je sedaj Novara, tik ob njej pa Lanerossi.

Črvena zvezda je z zmago nad Spartakom spel stopila v vodstvo, in sicer za 1 točko, ker je Partizan igral proti Dinamu neodločeno. Zelo dobro se je v nedeljo izkazalo Sarajevo, ki je premagalo BSK kar s 4:1. Tudi Hajduk je igral kot preprojen in porazil Zelezničarja kar s 6:1. Po dve točki so si priborila tudi moštva Zagreba, Radniškega in Vojvodine.

Na mednarodni tekmi v Glasgowu so predstavniki avstrijskega nogometa igrali z izbranim moštvom Škotske neodločeno.

9. maja se bo srečala najboljša enajstotica Anglije z Brazilci. Zamirivo je, da so Angleži vključili v moštvo tudi 41-letnega Mathewsa.

ATLETIKA

Na atletskem tekmovanju v Celju je Vipotnik izboljšal svoj slovenski višek v teku na 3000 m za 6 desetink sekunde. Lorgjer pa je bil to nedeljo slabše razpoložen kot prejšnjo. Na sto metrov je tekel

Samo z zimskim škropljenjem dreves pa bi vendar ne mogli preprečiti črvičnosti, oziroma piškavosti sadja. Mrčes namreč ne prezimuje le na drevju, temveč tudi v zemlji in so zato potrebni še drugi načini zatiranja.

Piškavost ali črvičnost sadja povzročajo neke muhe (češnjeva) in metuljčki, predvsem zavijači. Ti letajo in zaležejo jajčka na mlad plod ali naravnost vanj. V prvem primeru se črviček zarije v plod. — Temu letajočemu mrčesu je potrebno priti do živega: preprečiti je potrebno zalego jaje in zamoriti črvičke. To dosežemo s primernimi škropivi ali prašili, sestavljenimi na podlagi arzوناتa in DDT; v trgovini imamo še druga sredstva, ki jih moramo pravočasno in pravilno uporabiti.

Izkušnja uči, da škodljivci, ki povzročajo črvičnost ali piškavost, letajo od srede maja do konca junija. Tedaj jih moramo zatirati. Ne začnejo pa vsi letati istočasno, temveč se nekateri pojavijo prej, drugi pozneje, a vedno v istem razdobju. Zato moramo škropiti oziroma prašiti večkrat. To moramo izvršiti najmanj petkrat, in sicer prvič okoli 15. maja, nato po 10 dneh, torej 25. maja, 5. junija, 15. in 25. junija.

Kot škropivo lahko rabimo svinčeni arzenat, in sicer razstopimo 30 do 40 d'kg arzenata v 100 litrih vode. Navadno razstopimo 1 kg svinčenege arzenata v 250 do 300 litrih vode. — Drugo škropivo je »gesarol« s 50% in 10% učinkujoče snovi.

S 50-odstotnim gesarolom naredimo 5 hl škropiva, s kg. 10-odstotnim gesarolom pa 100 litrov. V trgovini imamo tudi gesarol za pršenje. Gesarol učinkuje na češnjah, hruškah, jabolkah in drugem sadju, med drugim tudi na orehih.

10,8, kar je za dve desetinki slabše kot zadnjič. Na 110 m z ovirami pa je dosegel 14,6. Sam je izjavil, da ne bo šel v Avstralijo na olimpijske igre, če ne bo dosegel v tej panogi čas 14. Pravi, da je škoda časa in denarja, če ni gotov, da se dobro uvrsti. Ker je Lorgjer vzel stvar resno, upamo, da bo najboljšemu slovenskemu in jugoslovanskemu atletu tudi uspelo.

V soboto so bili na raznih atletskih prireditvah doseženi kar trije novi svetovni rekordi ali viški. Svetovni prvak v metu krogla Parry O'Brien jo je zagnal 18,61 m daleč, tekač Dave Sims je tekel 200 y z ovirami 22,2 in Theima Hopkins je skočila v višino 174 cm in tako izboljšala dosedanja višek Rusinje Cudine za 1 cm.

Kot vse kaže, bo med letošnjimi pripravami in olimpijskimi igrami izboljšanih še dosti rekordov. Kar čudili se bomo, kaj vse zmore naše telo, če se posvetimo vztrajnim vajam.

KOSARKA

13. maja se bosta v Beogradu srečali državski predstavnštvi Jugoslavije in Francije. Zvezni kapetan Nikolić je za to priliko določil kar pet slovenskih igralcev: Kap'jo, Zupančiča, Kristarčiča in Millerja. Upajmo, da se bodo Slovenci dobro izkazali.

KOLESARSTVO

V nadaljevanju kolesarske dirke po Španiji ni prišlo do večjih sprememb in Faljan Conterno je še vedno v vodstvu. Na drugem mestu je po 7. etapi Van Stemberger, za njim Bauvin in nato Kob'et.

Na progi Varšava - Berlin - Praga pa je v tretji etapi vzel Roman Dimitrescu rumeno majico Italjanu Cestariju v znak da je pri skupni uvrstitvi sedaj on na prvem mestu. Jugoslovanci so do sedaj med zadnjimi.

SMUCANJE

V Sloveniji se še vedno niso poslovili od snega. Pred kratkim je na Okrelju nastopilo 105 smučarjev, ki so se pomerili v slalomu na dveh različnih progah. Prvo mesto je zasedel Dornik, drugo pa Lukanc. Med moštvi so se seveda najbolje izkazali Tržičani.

24

Za naše najmlajše

Zvitorepec

v Afriki

Zarja pred zatonom

3

Prikimal je: »Tako nekako. Župnija je kot velika družina.«
 »Prav — potem si pa zapomnite, da sem garjeva ovca v Vaši čredi.« »Strinjam se« je odgovoril duhovnik. »Morda ste res taka ovca, pa bom vendar še potrkal na Vaša vrata in upam, da se mi bodo odprla.« Obrnil se je proti vratom. Ona je obstala sredi sobe, v okusni halji in z obkladkom na licu. »Poslušajte!« je zaklicala s sitnim glasom. »Škoda je, da izgubljate čas z menoj. — Bom kar nasitila Vašo radovednost.« Župnik se je spet vsedel v naslonjač. »Oteklino mi je prizadejala neka ženska, ker me je našla z njenim prijateljem.« je izzivalno povedala.
 »Nekaj takega sem si mislil.« je pripomnil mirno župnik.
 »Njemu bi jih nasolila, a še poznala ga nisem.«
 »Tako se zgodi, ko ženska glavo zgubi.« je odvrnil duhovnik.
 »Motite se, če mislite, da sem zaljubljena.« se je zasmejala in postavila dva kozarčka na mizo. Sme duhovnik kaj piti?«
 Gospod Ivan se je zasmejal: »Imate precej zmešane pojme. Saj ni vsak duhoven trapist. Včasih bi morda bilo celo bolje —

toda pustiva to. »Srebnil je iz kozarčka. — Najbrž je res »garjeva ovca« — je premišljal.

Ona je izpila do dna in pristavila: »Nimam navade piti. Alkohol pokvari kožo in živce. Zdaj sem pa res bila potrebna; saj sem vsa iz sebe.«

»To se vidi,« je odvrnil gost. »Čemu ste pa šli tja, če niste zaljubljeni?« Pogledala je oteklino v zrcalu in se obrnila. »Neumno vprašanje. Sodila sem Vas že kot svetskega duhovnika, zdaj mi pa stavite tako vprašanje.«

Stisnila je ustnice in s trpkim usmevom pokimala: »Denar pač, kaj drugega?« »Seveda,« je težko pritrdil župnik. »Lahek način zaslužka, ne pokvari rok.« »Ni res,« je zavpila ostro, ni lahko, niti prijetno, toda nese največ.« Tudi oči so se ji svetile odsotno. »Pred desetimi leti nisem imela strehe; spala sem po javnih prenočiščih — jedla tu pa tam skodelico skuhe.« »Izraz v licu ji je vklesal še trše poteze: »Potem sem se pa navadila. Danes imam že odprt račun v banki.« »Lepo vsoto,« je povzel gospod Ivan, »to hišo in lepo pohištvo. Zdaj bi pač bilo dovolj.«

Zdrznila se je in tiho odgovorila: »Imam sina.«

Župnik je komaj prikril globoko radovednost, ko je vprašal: »In kje se nahaja?« »V zavetišču.«

TEDENSKI KOLEDARČEK

13. maja, nedelja: 6. povelik., Servacij, Jasna
 14. maja, ponedeljek: Bonifacij, Svetolik
 15. maja, torek: Zofija, Jaromila
 16. maja, sreda: Janez N., Mladena
 17. maja, četrtek: Maksima, Dušoje
 18. maja, petek: Feliks, Mladina
 19. maja, sobota: Celestin, Vitoslava

VALUTA — TUJ DENAR

Dne 9. maja si dob'li oz. dal za:

ameriški dolar	629—632 ir
avstrijski šiling	23,50—24,50 lir
100 dinarjev	89—93 lir
100 francoskih frankov	155—159 lir
funt šterling	1630—1690 lir
nemško marko	148,50—150 lir
pesos	13—15 lir
švicarski frank	147—148 lir
zlato	715—717 lir
napoleon	4600—4700 lir

RADIO TRST A

Nedelja, 13. maja ob: 9.00 Kmetijska oddaja; 11.30 Vera in naš čas; 12.00 Oddaja za najmlajše; 13.30 Glasba po željah; 15.00 Glasba za naše malčke; 16.00 Koncert pianista Gabrijela Devetaka; 17.00 Moški zbor iz Križa; 18.40 Koncert tenorista Renata Kodermaca; 20.30 Mozart: »Začarana p'ščala«, opera v 2 dejanjih.

Ponedeljek, 14. maja ob: 18.30 Z začarane police; 19.15 Radijska univerza; 21.30 Pevski duet in harmonika; 22.00 Italijanske revije; 22.15 P. o'kofijev. Alexander Nevski.

Torek, 15. maja ob: 13.30 Glasba po željah; 19.15 Zdravniški vedež; 20.30 Vokalni kvintet Niko Strtof; 21.00 Radijski oder — Paul Claudel: »Tudi kruha«, igra v 3 dejanjih.

Sreda, 16. maja ob: 12.55 Jugoslovanski motivi; 18.30 Radijska mamica; 18.40 Koncert sopranistke Vide Jagodič; 19.15 Radijska univerza; 20.30 Z naski tercet Metuljček; 22.00 Sodobni slovenski pripovedniki.

Četrtek, 17. maja ob: 14.00 Gershwin: Rapsodija v modrem; 19.15 Sola in vzgoja; 21.00 Dramatizirana zgodba; 22.15 Lalo: Španska simfonija.

Petek, 18. maja ob: 13.30 Glasba po željah; 18.30 Z začarane police; 18.40 Koncert basista Jovana Antića; 19.15 Radijska univerza; 20.30 Saksfonist Srečko Dražil; 21.00 Umetnost in prireditve v Trstu; 21.30

Moški vokalni kvintet; 22.00 Iz svetovne književnosti in umetnosti.

Sobota, 19. maja ob: 12.55 Jugoslovanski motivi; 14.45 Ritmični orkester Swinging Brothers; 16.00 Sobotna novela; 16.15 Domači odmevi; 16.40 Orkester Carlo Pacchiori; 19.15 Sestanek s poslušalkami; 21.15 Strauss: »Netopir«, opereta v 3 dejanjih.

VPRAŠANJA IN ODGOVORI

Vprašanje št. 236: Ali ima gošča kave (zoc) kakšno vrednost za cvetlice? Nekateri jo namreč stavijo v cvetlične lonce.

Odgovor: Usedlina kave vsebuje, kot vsak rastlinski odpadke, nekaj rednih snovi, to je nekaj dušika, fosforove kisline, kalija, apna in še drugih snovi, ki pa ne učinkujejo takoj, ker morajo precej razpasti ali segniti. Kavina gošča koristi, ker veže nase vlago, da ne izhlapi tako hitro. Najbolj pametno bi bilo, če bi kavino goščo vrgli na kompostni kup, kjer se bi počasi razkrojila in na o izdatneje koristila.

Vprašanje št. 237: V vrtu imam breskev, ki ima zelo zvite liste in nobene prave rastl. čeprav je zemlja v vrtu precej rodovitna. Kako bi ji pomagala?

Odgovor: Prav gotovo niste sledili nasvetom, ki jih dajamo v listu v rubriki »Gospodars'vo«. Če bi nas poslušali, bi gotovo breskev poškopili z raztopino modre galice in apna, in sicer prvič konec novembra — ko je izgubila liste — in drugič sredi marca. Ker tega niste naredili, se je na breskvi pojavila kodra: listi so debelejši in tudi večji, navadno nekoliko rumene do rdečkaste barve, poganjki pa skrivljeni. Sedaj ni mogoče drevesa kar ozdravi i Svetujemo vam, da ga poškopite s ½ % raztopino modre galice in apna ali, kar je bolj praktično, s ½ do 1 % raztopine prahu »Caffaroc« v litru vode raztopite 10 gramov tega prahu in nato poškopite. V juniju se bodo izgubili vsi kodrasti listi in breskev bo pognala druge liste, ki bodo bolj zdravi. Drevesce bo letos celo leto trpelo in za o ošipelo. Ne pozabite v jeseni škropiti in to delo ponoviti v marcu.

Vprašanje št. 238: Skatla vžigalic »cerinik« stane 30 lir. Ali je res, da ima država pri tem nad polovico dobička?

Odgovor: Od vžigalic kot od cele vrste drugih predmetov pobira država tako imenovane indirektno ali posredne davke, ki te predmete znatno podražijo. Dohodek države od vsake škaflice voščen h vžigalic ne znaša polovico, temveč 2/3 prodajne cene, torej celih 20 lir.

Vprašanje št. 239: Ali je res mogoče izdelovati vino »s palico«, to je umetno?

Odgovor: Alkoholne pijače lahko napravimo iz vseh rastlinskih snovi, ki vsebujejo sladkor. V praktičnem življenju pravimo, da je vino napravljeno »s palico«, če ni pristno, to je če ni napravljeno iz

grozdja. Vino lahko naredimo iz smokey, rožičev, melase, drožij in sladkorja itd. Verjetno pa je, da v Italiji v zadnjem času izdelujejo malo takih vin, ker so kazni preveljke, in sicer okoli 1000 lir za vsak liter umetnega vina. Mnoga podjetja so bila kaznovana z globami več milijonov lir.

Izdaja Konzorcij Novega lista
 Odgovorni urednik Drago Legiša
 Tiska zadruga tiskarjev »Graphis« z o. z. v Trstu
 Ulica Sv. Frančiška 20 — Telefon 29-477

**SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE
za Tržaško ozemlje**

V TOREK, 15. MAJA 1956 OB 20.30
 V KINODVORAN V SKEDNJU

Besede in kretnje . . .

Nastop gojencev igralske in baletne šole SNG

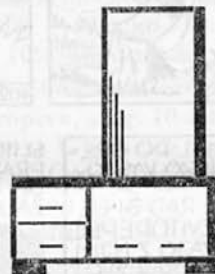
V PETEK, 18. MAJA 1956 OB 20.30
 V DVORANI NA STADIONU »PRVI MAJA«

Vrčelska cesta 7

premiera

Ženitev

N. V. Gogelj

TOVARNA

Prinčič

KRMIN - CORMONS
 TELEFON ŠT. 32

Izdeluje vsakovrstno pohištvo, spalnice, jedilnice, kuhinje it d. Izvrši vsako delo po naročilu. Prodaja po tovarniških cenah, jamči za solidno delo.

Duhovnik ni hitro odgovoril. Poiskal je v žepu cigareto in si jo prižgal: »Hm, skoraj bogati ste, pa držite sina v zavetišču?«

Ni bilo graje v njegovem glasu, a ona je zardela in sedla nasproti njemu: »Povsod vtikate svoj nos in sploh ne vem, čemu vam pripovedujem. — Toda ker je že tako — naj bo zaradi njega — zaradi sina.«

»Pa ste gotovi, da bo sinu to prav. Koliko let ima?« »Deset. Rajko mu je ime. Polti je skoraj črne — saj je bil oče...« Val usmiljenja in groze je prešinil župnika. Ko je spregovoril, je imel zopet miren glas: »Posledice vojnih grozot — vendar ne vem, kako in zakaj...«

»Kaj hočete vedeti?« — ga je dekle zaničljivo prekinilo. »Moj sin je edino lepo, kar imam na tem svetu, tudi če je temne polti. Vzela ga bom iz zavetišča, ko bom zmogla, da mu pripravim lepo življenje. Poslala ga bom v tujino, v bogato vzgojevališče, kjer ne gledajo na kožo. Obmolknila je, kot da pričakuje pritrdila. Ker ga ni bilo, je nadaljevala: »Po Vašem bi ga morala vzeti k sebi in pustiti, da ga dečki iz vse okolice zaničujejo? Morda ga celo poslata v javno šolo, da bi se mu posmehovali?« je izzivalno vprašala. Oči so se ji bliskale v srdu. »Ko bo dovolj bogat, ne bodo več vprašali, kakšne barve je — bele ali črne. Nikar ne recite, da ni tako. Denar je edina stvar, ki na svetu vse uglaadi.«

»Jaz nič ne pravim«, je odvrnil župnik in počasi vstajal. »Pravim samo, da bi rad dečka spoznal.« Pomirila se je. Obraz ji je pobledel in višnjava otekline se je še bolj poznala. »Morda Vas bom kdaj še seznanila z njim«, je izmikajoče rekla, ko ga je spremlila k vratom.

»Morda bom pa sam kdaj stopil do zavetišča«, je odvrnil duhovnik. »Saj je le nekaj ur vožnje do tja.« Preden je pritisnil na kljuko, se je še obrnil. »Zdaj vem marsikaj«, je s težavo dodal. »Razumem ves srd in jedkost, ki Vas teži. Toda Vi ste še mladi in vse se še lahko spremeni.«

»Rada bi vedela kako?« je nezaupno vprašala. »Morda boste še srečali moža, ki bo v Vas zbudil čustva, kakršnih še niste poznali.«

»Ljubezena«, se je zakrohotala. »Čemu ne? Toda to se bo zgodilo, ko bo ves ta umazani svet poginil. — Ko bo sonce obrnilo svoj tek —. »Pretrgala je stavek in stresla z glavo. Vi ste duhovnik — kaj veste Vi, kaj se godi v duši sedemnajstletnega dekleta, samega na svetu, ko so ji bombe zrušile hišo in družino — ter stoji z otrokom v naročju — in še črnim - na cesti? Vse to se je zgodilo pred desetimi leti — saj sem že pozabila, kakšen je bil tisti drugi — jaz — tista deklica, ki je hodila vsako soboto k spovedi, se ni mami nikdar zlagala in je še verovala v greh in v zmagajočo čednost.«

Duhovnik je pogoltnil sapo in samo pripomnil: »Razumem.« Iskal je v žepu robec, ko ga je potegnil ven, mu je nekaj padlo na tla.

Nagonsko se je dekle sklonilo, da bi pobralo: bil je rožni venec z lepo izrezljanimi jagodami. »Kako je lep«, in ga je potežkala v dlani. »Je dragocen?« »Ne vem«, je odgovoril župnik. »Darovali so mi ga, ko sem prišel na faro. Obdržite ga!«

(Nadaljevanje sledi)